

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การศึกษาเอกชนมีส่วนสำคัญอย่างยิ่งในการแบ่งเบาภาระของรัฐบาล โดยมีบทบาทและ เป็นกำลังสำคัญในการจัดการศึกษาแก่ประชาชนให้ทั่วถึงยิ่งขึ้น จึงนับได้ว่าการศึกษาเอกชนมีส่วน ร่วมในการพัฒนาประเทศชาติให้เจริญรุ่งเรือง นอกจากนี้สถาบันการศึกษาเอกชนได้รับการยอมรับ จากสังคมมากขึ้น เนื่องจากการได้มีการปรับปรุงประสิทธิภาพ มาตรฐานการเรียนการสอนในทุกๆด้าน การดำเนินการทางด้านการศึกษาเอกชนอันเป็นที่ยอมรับมากขึ้นนี้ย่อมเป็นการช่วยเหลือรัฐบาลใน ระดับหนึ่ง จากการที่รัฐบาลไม่ต้องรับภาระในการลงทุนทางด้านการศึกษาแต่เพียงฝ่ายเดียว

การลงทุนทางการศึกษาเอกชนนั้น นับเป็นความจำเป็นและมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อ สังคมไทยในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ในปัจจุบัน เนื่องจากทรัพยากรของประเทศมีอยู่อย่างจำกัด และจำเป็นต้องนำไปใช้พัฒนางานด้านอื่นๆ พร้อมๆ กัน จึงทำให้รัฐบาลไม่สามารถที่จะจัดการ ศึกษาให้แก่เยาวชนในวัยเรียนได้ทั่วถึงทุกคน นโยบายรัฐต่อการศึกษาของเอกชน ภายใต้กระทรวง ศึกษาธิการ คือ ส่งเสริมสนับสนุนให้ภาคเอกชนจัดการศึกษาช่วยรัฐ กระทรวงศึกษาธิการ โดย สำนักงานบริหารคณะกรรมการการศึกษาเอกชนเป็นผู้กำกับดูแล ส่งเสริมการจัดการศึกษา รวมทั้ง กำกับ ดูแลการจัดการศึกษาให้เกิดคุณภาพและมีมาตรฐานในแผนงานนโยบายการศึกษาในแผนการ ศึกษาแห่งชาติ ได้ระบุไว้อย่างชัดเจนในเรื่องที่จะส่งเสริมให้เอกชนจัดการศึกษาทุกระดับเพิ่มขึ้น มีความคล่องตัว ในการบริหารจัดการ และสามารถพึ่งตนเองได้ ส่งเสริมสนับสนุนให้เอกชนมีส่วนร่วม ในการจัดการศึกษามากขึ้น โดยต้องมีนโยบายและแผนระยะยาวที่ชัดเจน ทั้งในด้านการรับ นักเรียน นักศึกษา การพัฒนาครู – อาจารย์ ด้านวิชาการและการเงิน เช่น มีระบบอุปถัมภ์การศึกษาแก่ ผู้ยากไร้ เพื่อเข้าเรียนในสถานศึกษาของเอกชนหรือของรัฐบาล จัดให้มีเงินกู้ยืมเพื่อพัฒนาครู- อาจารย์และสถานศึกษาเอกชน เป็นต้น

ความหมายสมัยใหม่ของการศึกษาเอกชน คือ แบ่งเบาภาระจากรัฐบาลโดยเอกชนมา ลงทุน ซึ่งถือว่าการศึกษาเป็นการลงทุนของนักธุรกิจมืออาชีพ แต่มีจิตสำนึกของความเป็นครู เพราะ มิได้ทำเพื่อกอบโกยผลกำไรให้สูงสุด แต่คำนึงถึงการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์เป็นการคืนกำไรด้วย การตอบแทนสังคมด้วย การศึกษาเอกชนในยุคแรกๆ นั้นถือว่าประสบความสำเร็จอย่างยิ่ง เป็นที่ นิยมของผู้ปกครองและผู้เรียน มีนักเรียน นักศึกษามาเรียนในโรงเรียนเอกชนมากมาย นับตั้งแต่

เจ้านายชั้นสูงลงมาจนถึงบุคคลธรรมดา แต่ในระยะต่อๆ มา เมื่อโรงเรียนเอกชนมีจำนวนเพิ่มมากขึ้น ปัญหาในเรื่องคุณภาพการจัดการศึกษาจึงมีความหลากหลายมากขึ้น โรงเรียนเอกชนกลุ่มหนึ่งยังเป็นที่ยอมรับของประชาชนอยู่ ในขณะที่อีกกลุ่มหนึ่งคุณภาพ ยังด้อยไม่สามารถปรับปรุงพัฒนาให้อยู่ในระดับที่ดีได้

ในปัจจุบันนี้มีโรงเรียน โรงเรียนระดับอาชีวศึกษาทั่วประเทศมากกว่าสามร้อยกว่าโรงเรียน ซึ่งแต่ละโรงเรียนมีปรัชญาและนโยบายตลอดจนกระบวนการจัดประสบการณ์และกิจกรรมการเรียนการสอนแตกต่างกันไปตามความเชื่อในหลักการ แนวคิด ทฤษฎีและประสบการณ์ ความรู้และความสามารถของผู้เกี่ยวข้องกับสถานศึกษาอาชีวศึกษานั้น เป็นสำคัญ เพราะการศึกษาเอกชนมีรูปแบบการจัดการที่หลากหลาย จำเป็นต้องได้รับการสนับสนุนจากบุคลากรทุกฝ่าย เพื่อการประสานประโยชน์ โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อพัฒนานักเรียน นักศึกษา ซึ่งเป็นเยาวชนหรืออนาคตของชาติให้เป็นผู้มีคุณภาพได้มาตรฐานสูงเทียบเท่ารัฐบาลหรือมากกว่า อันเป็นการเตรียมความพร้อมเพื่อก้าวเข้าสู่โลกแห่งอนาคตที่เต็มไปด้วยการแข่งขันและโลกแห่งเทคโนโลยี แต่ในขณะเดียวกัน ก็จะต้องพัฒนาคนให้มีความสุข มีความสมบูรณ์ทั้งทางร่างกาย จิตใจ และสติปัญญา จึงจะสามารถแข่งขันกับผู้อื่นในโลกยุคใหม่ได้ ทั้งยังต้องไม่ละทิ้งความเป็นคนไทย จิตสำนึกและความรับผิดชอบทั้งต่อสังคมและสิ่งแวดล้อม จึงนับว่างานการศึกษาเอกชนเป็นงานที่ทำทนายอย่างยิ่ง โรงเรียนเอกชนระดับอาชีวศึกษาจึงจำเป็นต้องปรับทิศทางใหม่ในการจัดการศึกษา พัฒนามาตรฐานการศึกษา การจัดทำแผนการลงทุน การขยายตลาดและการรวมพลังต่อรอง เพื่อความเจริญและเพื่อความอยู่รอดของโรงเรียนเอกชนต่อไป

การที่โรงเรียนเอกชนจะอยู่รอดและมีเสถียรภาพนั้น มีปัจจัยที่สำคัญอย่างหนึ่งก็คือคุณภาพหรือประสิทธิภาพของโรงเรียน ทั้งนี้ เพราะโรงเรียนเอกชนยังไม่มีหลักประกันว่าจะมั่นคงเหมือนโรงเรียนของรัฐบาล ไม่มีเงินงบประมาณจากรัฐมาช่วยในการใช้จ่ายทางการศึกษา (ถึงแม้ว่าบางโรงเรียนอาจจะได้รับเงินอุดหนุนจากรัฐแต่ก็ไม่มากนัก) การบริหารการศึกษาของโรงเรียนเอกชนจะต่างจากโรงเรียนของรัฐโดยมีลักษณะทางธุรกิจการศึกษา คือ ต้องเน้นทางด้านวิชาการและเป็นไปตามหลักเศรษฐศาสตร์ คือ ต้องได้กำไรหรือไม่ขาดทุนเป็นอย่างน้อย เพื่อให้ดำเนินการต่อไปได้เนื่องจากเอกชนไม่มีหน้าที่จัดการศึกษาแก่ประชาชนโดยตรง ไม่มีอำนาจเก็บภาษีอากรได้เหมือนรัฐ อีกทั้งต้องอยู่ภายใต้การควบคุมดูแลของรัฐเพื่อมิให้แสวงหากำไรเกินควร เพียงแต่นำผลกำไรมาปรับปรุงกิจการของโรงเรียนให้เจริญรุดหน้า นอกจากนี้ เนื่องจากในการลงทุนทางการศึกษาของเอกชนนั้นไม่สามารถยอมให้ขาดทุนได้เหมือนรัฐบาล เพราะการลงทุนโดยเอกชนนั้นต้องมุ่งหวังกำไรเช่นเดียวกับธุรกิจอื่นๆ รัฐบาลจึงควบคุมโดยกำหนดมาตรฐานขั้นต่ำให้และกำหนดค่าเล่าเรียนสูงสุด ตลอดจนให้เงินอุดหนุน แม้กระนั้นก็ตามโรงเรียนเอกชนเป็นจำนวนมาก

ก็ยังประสบกับปัญหารายได้ไม่พอกับค่าใช้จ่ายที่เพิ่มขึ้นทุกปี การจัดการศึกษาเป็นเรื่องของการลงทุน ย่อมหวังผลกำไร ถ้าสามารถทำกำไรได้จะดึงดูดให้ภาคเอกชนเข้ามาลงทุนมากขึ้น การจัดทำโรงเรียนเอกชนเป็น “ธุรกิจการศึกษา” อย่างหนึ่ง ถ้าเจ้าของไม่ได้อะไรเลยหรือขาดทุนตลอดเวลาคงจะไม่มีใครอยากทำโรงเรียนอีกต่อไป

จากการกำหนดเขตพื้นที่ความรับผิดชอบของการตรวจราชการ ของสำนักผู้ตรวจราชการประจำเขตตรวจราชการที่ 1 - 12 และกรุงเทพมหานคร ได้ประกาศกำหนดเขตตรวจราชการของกระทรวงศึกษาธิการ เพื่อรับผิดชอบในการสนับสนุนการตรวจราชการใหม่ ซึ่งโรงเรียนเอกชนระดับอาชีวศึกษาที่ผู้วิจัยได้กำหนดเพื่อการศึกษา นั้น คือ เขตตรวจราชการที่ 4 และ 5 ได้แก่ จังหวัดนนทบุรี จังหวัดปทุมธานี จังหวัดพระนครศรีอยุธยา จังหวัดอ่างทอง จังหวัดชัยนาท จังหวัดลพบุรี จังหวัดสระบุรี และจังหวัดสิงห์บุรี รวม 8 จังหวัด โดยมีโรงเรียนเอกชนระดับอาชีวศึกษา รวมทั้งสิ้น 33 โรงเรียน ซึ่งมีสำนักผู้ตรวจราชการประจำเขตตรวจราชการที่ 1 จังหวัดปทุมธานี และสำนักผู้ตรวจราชการประจำเขตตรวจราชการที่ 2 จังหวัดลพบุรีเป็นผู้รับผิดชอบ

จากปัญหาสถานการณ์การแข่งขันทางธุรกิจของโรงเรียนเอกชนระดับอาชีวศึกษา ทั้งทางสายพาณิชยกรรมและสายอุตสาหกรรม ในเขตตรวจราชการที่ 4 และ 5 นั้น มีปัญหาผลกระทบจากภาวะวิกฤติทางเศรษฐกิจต่อการศึกษา ส่งผลให้นักเรียน นักศึกษาระดับอาชีวศึกษา จำนวน 33 โรงเรียน มีจำนวนลดลง และนโยบายของรัฐในการจัดการศึกษาในระดับมัธยมศึกษาตอนปลายโดยให้เรียนฟรี และมีการเปิดสอนในระดับปริญญาตรีของมหาวิทยาลัยของรัฐในส่วนบุคคล ส่งผลให้ผู้ปกครองมีทางเลือกในการส่งบุตรหลานเข้าเรียนในโรงเรียนเพิ่มขึ้น และแนวโน้มของการเจริญเติบโตของเศรษฐกิจและสังคมในสภาพแวดล้อมของภาคกลาง มีความน่าสนใจและควรศึกษาในการทำวิจัยเพื่อเป็นแนวทางให้กับเขตตรวจราชการอื่นๆ ในเรื่องกำหนดกลยุทธ์การตลาดของโรงเรียนเอกชน ระดับอาชีวศึกษา ทำให้โรงเรียนเหล่านั้นต้องปรับกลยุทธ์กิจการของตนเอง โดยเฉพาะการนำกลยุทธ์ทางการตลาดมาใช้ในการบริหารงาน ผู้ประกอบการหรือเจ้าของโรงเรียนจะต้องปรับกลยุทธ์ของตนเอง เพื่อที่จะทำให้ผู้ปกครองรู้สึกพอใจและคุ้มค่ากับค่าใช้จ่ายที่ต้องเสียไป สำหรับทางผู้ประกอบการก็มีผลตอบแทนในระดับหนึ่ง เพราะอัตราการเพิ่มของนักเรียน นักศึกษาที่เพิ่มมากขึ้นจะนำไปสู่การอยู่รอดของธุรกิจต่อไป

1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาการใช้กลยุทธ์การตลาดของโรงเรียนเอกชน ระดับอาชีวศึกษา ตามความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียน
2. เพื่อเปรียบเทียบกลยุทธ์การตลาดของโรงเรียนเอกชน ระดับอาชีวศึกษา ที่มีคุณสมบัติแตกต่างกัน

1.3 สมมติฐานของการวิจัย

1. ผู้บริหารที่มีคุณสมบัติแตกต่างกัน ใช้กลยุทธ์การตลาดแตกต่างกัน
2. โรงเรียนที่มีคุณสมบัติแตกต่างกัน ใช้กลยุทธ์การตลาดแตกต่างกัน

1.4 ขอบเขตของการวิจัย

1. ขอบเขตด้านประชากร
ศึกษาผู้บริหารโรงเรียนเอกชน ระดับอาชีวศึกษาประจำเขตตรวจราชการที่ 4 และ 5
2. ขอบเขตด้านเนื้อหา
แบ่งเนื้อหาในการทำวิจัยออกเป็น 2 ส่วน
  - 2.1 ศึกษาด้านข้อมูลส่วนบุคคลของผู้บริหารและลักษณะของโรงเรียน
  - 2.2 ศึกษาด้านกลยุทธ์การตลาด ได้แก่ ปัจจัยกลยุทธ์การแบ่งส่วนตลาด

(Market Segmentation Strategy) กลยุทธ์การกำหนดตลาดเป้าหมาย (Market Target Strategy) กลยุทธ์การวางตำแหน่งผลิตภัณฑ์ในตลาด (Product Positioning Strategy) และกลยุทธ์ส่วนประสมทางการตลาด 7 ด้าน (Marketing Mix Strategy)

3. ขอบเขตด้านระยะเวลา
ใช้ระยะเวลาในการวิจัย ตั้งแต่ เมษายน 2548 – มีนาคม 2549
4. ขอบเขตด้านสถานที่
ทำการเก็บข้อมูลจากผู้บริหารโรงเรียน ประจำเขตตรวจราชการที่ 4 และ 5
5. ขอบเขตด้านตัวแปร
  - 5.1 ตัวแปรอิสระ (Independent Variables) ประกอบด้วย
ปัจจัยด้านลักษณะของโรงเรียน ได้แก่ ผู้บริหารและข้อมูลของโรงเรียน
  - 5.2 ตัวแปรตาม (Dependent Variables) ประกอบด้วย
ปัจจัยกลยุทธ์การแบ่งส่วนตลาด (Market Segmentation Strategy)

กลยุทธ์การกำหนดตลาดเป้าหมาย (Market Target Strategy) กลยุทธ์การวางตำแหน่งผลิตภัณฑ์ในตลาด (Product Positioning Strategy) และกลยุทธ์ส่วนประสมทางการตลาด (Marketing Mix Strategy)

1.5 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. สามารถนำข้อมูลที่ได้จากการวิจัยมาประกอบการวางแผนพิจารณาด้านกลยุทธ์ทางการตลาดของโรงเรียนเอกชน ระดับอาชีวศึกษา
2. ผลจากการวิจัยเป็นแนวทางให้กับงานวิจัยอื่นๆ หรืองานวิจัยที่มีแนวทางใกล้เคียงกัน

1.6 นิยามศัพท์เฉพาะ

โรงเรียนเอกชน ระดับอาชีวศึกษา หมายถึง โรงเรียนเอกชน ที่เปิดสอนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) ใช้เวลาเรียน 3 ปี และระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.) ใช้เวลาเรียน 2 ปี ทางด้านสายพาณิชยกรรมและอุตสาหกรรม โดยได้รับอนุญาตเป็นโรงเรียนที่ถูกต้องตามระเบียบของกระทรวงศึกษาธิการ ภายใต้การกำกับดูแลของสำนักงานบริหารคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน (สช.)

เขตตรวจราชการที่ 4 และ 5 หมายถึง เขตพื้นที่จังหวัดที่สำนักผู้ตรวจราชการประจำเขตตรวจราชการรับผิดชอบ ตามประกาศกำหนดเขตตรวจราชการของกระทรวงศึกษาธิการ ที่ได้มีการประกาศใช้ เมื่อวันที่ 29 เมษายน 2547 ซึ่งมีทั้งหมด 8 จังหวัด ได้แก่ จังหวัดนนทบุรี จังหวัดปทุมธานี จังหวัดพระนครศรีอยุธยา จังหวัดอ่างทอง จังหวัดชัยนาท จังหวัดลพบุรี จังหวัดสระบุรี และจังหวัดสิงห์บุรี

กลยุทธ์การตลาดสำหรับสินค้า หมายถึง วิธีการใช้ส่วนประสมทางการตลาดสำหรับสินค้า ซึ่งได้แก่ตัวแปรทางการตลาดที่สามารถควบคุมได้ 4 ประการ คือ ผลิตภัณฑ์ ราคา การจัดจำหน่าย การส่งเสริมการตลาด โดยมีรายละเอียดตามขอบข่ายทางทฤษฎีของการวิจัย ซึ่งธุรกิจจะต้องนำมาใช้ร่วมกัน เพื่อสนองความต้องการของตลาดเป้าหมายให้เหมาะสม

กลยุทธ์การตลาดสำหรับธุรกิจบริการ หมายถึง วิธีการใช้ส่วนประสมทางการตลาดสำหรับธุรกิจบริการ ซึ่งได้แก่ตัวแปรทางการตลาดที่สามารถควบคุมได้ 3 ประการ คือ บุคคล กระบวนการ และลักษณะทางกายภาพ โดยมีรายละเอียดตามขอบข่ายทางทฤษฎีของการวิจัย ซึ่งธุรกิจจะต้องนำมาใช้ร่วมกัน เพื่อสนองความต้องการของตลาดเป้าหมายให้เหมาะสม